

SOC102 Post-socialistické město: globalizace, transformace, reorganizace

Vyučující: doc. RNDr. Luděk Sýkora, Ph.D.

(sykora@natur.cuni.cz; <http://web.natur.cuni.cz/~sykora/>)

Rozsah: 1/1, 6 kr.

Rozvrh: sudé středy, 10:00-11:30, 12:00-13:30 U35

Ukončení: zkouškou, hodnocena je seminární práce a její prezentace, zohledněna je účast na diskusi v hodinách

Seminární práce: téma „Proměny postsocialistického města: procesy a lokality“, text o rozsahu 2000 slov, ústní a vizuální prezentace na závěrečném semináři

Anotace

Cílem kurzu je porozumění současným proměnám měst v kontextu postsocialistických transformací, integrující se Evropy a globalizujícího se světa s důrazem na transformace struktur, procesy proměny a měnící se lokality.

Nejdříve je diskutována podstata postsocialistického města jakožto specifického dočasně existujícího jevu, který charakterizují proměny, nikoliv pevná struktura a řád. Pozornost je věnována reorganizaci postsocialistického města v kontextu společenské transformace a globalizace. Důraz je kladen na procesy proměny vnitřní organizace měst a dynamicky se měnící lokality. Specificky se pak kurz zaměřuje na příklady reorganizace jako jsou revitalizace, komercializace a prostorová expanze městských center, regenerace a gentrifikace čtvrtí vnitřního města, suburbanizace v zázemí měst a utváření nových sociálně-prostorových formací ve smyslu lokalit sociálně vyloučených i gated communities.

Pozornost je věnována otázkám ekonomické konkurenceschopnosti, sociální soudržnosti a environmentální udržitelnosti, a to s ohledem na mechanismy radikálních transformací (path breaking), závislosti na zvolené cestě (path dependency) a kritického hodnocení nových trajektorií (path shaping).

Studenti by měli být schopni interpretovat lokální transformace v našich městech a jejich čtvrtích v kontextu globalizace, kriticky vyhodnotit současné urbánní trendy a pokusit se navrhnout řešení identifikovaných problémů.

Výstupem kurzu je studie vybrané lokality zahrnující pozitivní analýzu současného stavu a perspektiv dalšího vývoje, kritické vyhodnocení situace a případně i normativní návrhy řešení problémových aspektů. Studie ve formě seminární práce a jednoduchého posteru reflektuje teoretický akademický rámec i praktickou zkušenost každodenního života občana. Bude prezentována na závěrečném semináři. Literatura je dostupná v ISu (složka Studijní materiály předmětu).

Celková zátěž: 24 kontaktních hodin, 2000 slov textu, 200 stran textů povinné četby

Program:

7.3.

Socialistické město. Postsocialistické město.

Urbanizace za socialismu a socialistické město. Definice postsocialistického města. Institucionální, sociální a urbánní transformace. Utváření nových path dependencies (závislosti na zvolené cestě).

Zadání seminární práce.

SMITH, D. M. (1996) The socialist city. In: Andrusz, G., Harloe, M., Szelenyi, I., eds, Cities after Socialism. Blackwell.
SÝKORA, L. (2008) Revolutionary change, evolutionary adaptation and new path dependencies: socialism, capitalism and transformations in urban spatial organizations. In: Strubelt, W., Gorzelak, G., eds, City and Region. Papers in Honour of Jiří Musil, 283-295. Budrich UniPress, Leverkusen Opladen.

SÝKORA, L. (2009) Post-Socialist Cities. In: Kitchin, R., Thrift, N, eds, International Encyclopedia of Human Geography, Volume 8, pp. 387-395. Oxford, Elsevier.

SÝKORA, L., BOUZAROVSKI, S. (2012) Multiple transformations: conceptualising post-communist urban transition. Urban Studies, 49 (1), s. 41 – 58.

21.3.

Postsocialistické transformace a proměny měst

Institucionální deregulace, privatizace, liberalizace cen a deregulace nájmu. Globalizace, internacionalizace, ekonomická restrukturalizace, sociální polarizace.

SÝKORA, L. (2000) Globalizace a její společenské a geografické důsledky. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P., eds, Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie, s. 59-79. Praha, Přírodovědecká fakulta UK Praha, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

SÝKORA, L. (2001) Proměny prostorové struktury Prahy v kontextu postkomunistické transformace. In: Hampl, M. a kol., Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy.

4.4.

Reorganizace postkomunistických měst. Revitalizace, komercializace a prostorová expanze městského centra. Regenerace a gentrifikace čtvrtí vnitřního města.

Reorganizace postsocialistických měst: podmíněnosti, procesy proměny a měnící se lokality. Komercializace centra a její důsledky: úbytek rezidenční funkce, konflikt s historickým dědictvím, nárůst individuální automobilové dopravy. Gentrifikace. Deindustrializace a revitalizace

brownfields. Sekundární centra vnitřního města. Diferenciace sídlišť.

Předložení konceptu témat seminárních prací (max 1 str.)

SÝKORA, L. (2004) Gentrification in postcommunist cities. In: Atkinson, R, Bridge, G., eds, *The New Urban Colonialism: Gentrification in a Global Kontext*, s. 90-105. London, Routledge.

SÝKORA, L. (2007) Výzvy postsocialistického města. *Era* 21, č. 2, s. 54-57.

18.4.

Suburbanizace příměstské zóny. Nové sociálně prostorové formace. Segregace a separace.

Suburbanizace a její ekonomické, sociální a environmentální důsledky. Sociální rozdíly, nerovnosti a nespravedlnosti. Ghetta a citadely. Lokality sociálně vyloučených. Gated communities.

SÝKORA, L. (2003) Suburbanizace a její společenské důsledky. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 39 (2), s. 55-71.

SÝKORA, L., ED. (2010) *Rezidenční segregace*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 144 s.

2.5.

Exkurze do vybraných transformujících se lokalit v Brně

16.5.

Proměny postsocialistického města: procesy a lokality

Závěrečný seminář: prezentace a diskuse seminárních prací na téma „Proměny postsocialistického města: procesy a lokality“

Seminární práce je studií vybrané lokality jež je příkladem významného procesu proměn měst. Zahrnuje pozitivní analýzu současného stavu a perspektiv dalšího vývoje, kritické vyhodnocení situace a případně i normativní návrhy řešení problémových aspektů (ideálně prodiskutované s lokálními institucemi veřejné správy a organizacemi občanské společnosti). Studie má formu seminární práce doprovázené jednoduchých posterem prezentujícím řešenou otázku širší veřejnosti.

Rozsah seminární práce: 2000 slov

Prezentace: ústní a vizuální (Power Point, poster)

Hodnotí se originalita, argumentace, reflexe znalostí

získaných v kurzu, formální zpracování, prezentace, diskuse.

Odevzdání seminárních prací: do 20.5.

Vyhodnocení seminárních prací: do 4.6.

Hodnocení seminárních prací:

seminární práce	50%
poster	25%
prezentace a diskuse na semináři	25%

Doplňková literatura k tématu

OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J., MACEŠKOVÁ, M., NOVÁK, J., PULDOVÁ, P., ROMPORTL, D., CHUMAN, T., ZELENKOVÁ, S., KUNCOVÁ, I. (2007) *Suburbanizace.cz*. Praha, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje UK PŘF.

SÝKORA, L. (1994) Local urban restructuring as a mirror of globalization processes: Prague in the 1990s. *Urban Studies* 31 (7), s. 1149-1166.

SÝKORA, L. (1996) Transformace fyzického a sociálního prostředí Prahy. In: Hampl, M., a kol., *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, s. 361-394.

SÝKORA, L. (1999) Processes of socio-spatial differentiation in post-communist Prague. *Housing Studies* 14 (5), s. 679-701.

SÝKORA, L., ed. (2002) *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha, Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

STANILOV, K., ed. (2007) *The Post-Socialist City: Urban Form and Space Transformations in Central and Eastern Europe after Socialism*. Springer.

SÝKORA, L., OUŘEDNÍČEK, M. (2007) Sprawling post-communist metropolis: commercial and residential suburbanisation in Prague and Brno, the Czech Republic. In: Dijst, M., Razin, E., Vazquez, C., eds, *Employment Deconcentration in European Metropolitan Areas: Market Forces versus Planning Regulations*, s. 209-233. Springer, Dordrecht, The Netherlands.

SÝKORA, L. (2009) New socio-spatial formations: places of residential segregation and separation in Czechia. *TESG Tijdschrift voor economische en sociale geografie (Journal of Economic & Social Geography)* 100 (4), 417-435.

TEMELOVÁ, J. (2007) Flagship developments and the physical upgrading of the post-socialist inner city: the Golden Angel project in Prague. *Geografiska Annaler B: Human Geography* 89 (2), s. 169-181.

https://web.natur.cuni.cz/~sykora/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=2